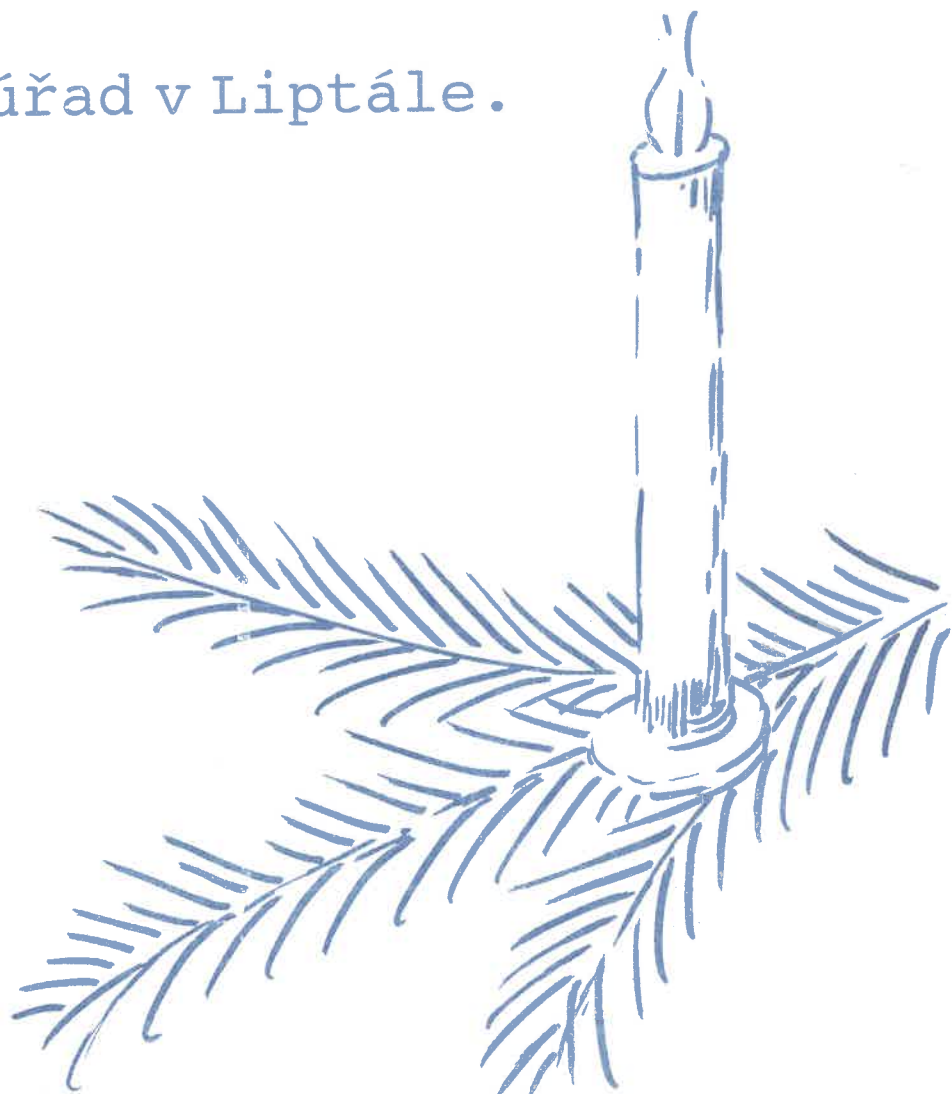


Krásné prožití vánočních
svátků, hodně štěstí,
zdraví a osobní
spokojenosti v novém roce
přeje všem občanům
Obecní úřad v Liptále.

PF 1995



Vánoční radost všemu lidu

Už brzy zasedneme ke štědrovečernímu stolu. Ve Vašich domovech se rozzáří vánoční stromky, zazní vánoční písně, budete k sobě navzájem laskaví a milí, budete se radovat z dárků, jimiž si navzájem chcete způsobit radost. Ve svých vzpomínkách zalétnete ke svým přátelům, s nimiž jste se setkali, a ke svým milým, kteří žijí daleko od Vás. Vráťte se v duchu i ke svým drahým, kteří s Vámi ještě loni o vánocích byli a letos už nejsou. Všichni se těšíme na chvíle radostné vánoční pohody a pokoje po všem, co nás v tomto roce nějak zneklidňovalo, unavovalo a zarmucovalo.

A tu jsme pozváni, abychom se v těchto dnech vrátili i k tomu nejpůvodnějšímu zdroji vánoc, ke zvěsti o Ježíšově narození: takhle k Vám přichází Bůh, s jehož jménem lidé od pradávna spojovali to, co má nejvyšší platnost a závaznost, a co nás všechny převyšuje a co se v těžkých dějinných i osobních krizích znovu a znovu ztrácelo. Takže jedni už nečekali od Boha vůbec nic, a jiní očekávali něco zázračného, vznešeného a zvláštního. A zatím je všechno tak obyčejné a prosté: Narodí se dítě v těch nejchudších poměrech. Nejsou tu žádné obřady ani nádhera a bohatství. Není tu žádné poučování ani prikazování, žádná hluboká nepochopitelná moudrost, žádné nauky, o něž by se lidé přeli. Jenom chlév a dva zcela chudí lidé a novorozený syn. A právě takhle Bůh odpovídá na odvěkou lidskou touhu po radosti, spravedlnosti, pokoji po pravém životě. Zve lidi k nové, jasné naději tam, kde už byli příliš unaveni světem i svými vlastními slabostmi.

A lidé přicházejí a prožívají radostný úžas nad tím, že se děje něco velkého a slavného, co přinese nové světlo a naději do našeho života a světa. Přijdou pastýři a radují se, že se narodil Spasitel. V srdcích si nesou andělský chvalozpěv: "Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle." Těm lidem, kteří mezi sebou vedli tolik sporů a válek, tolik si nedůvěřovali a často nebyli schopni ani v nejužších vztazích udržet dobrou vůli - těm teď Bůh přináší dobrou vůli - smíření, spásu a naději. A ta je silnější než všechno, co lidi deptalo, rozdělovalo a ovládalo jejich svět. Proto ti, kteří náhle počítají s dobrou Boží vůlí, se nad ničím nerozčilují ani netrápí, ale tiše se sklánějí v pokorném, radostném úžasu před Boží láskou a mocí, která v narozeném dítěti vstupuje do našeho světa.

Stejně se u toho dítěte v Betlémě skloní docela jiní lidé, kteří přijdou z daleké, cizí země, kde se zaměřili k tajemstvím hvězdného nebe a uprostřed jejich hledání je jim dáno znamení nové hvězdy, která je přivede k tomu, co Bůh činí pro člověka. V narozeném Ježíši najdou tu nejlepší moudrost, která je spojena s láskou a zjevuje cestu pravého života.

A o něco později je dítě přineseno do chrámu, kde jsou zas jiní dva lidé, Simeon a Anna, kteří ztělesňují dějiny a tradici svého lidu a chválí Boha za to, že se splnilo jejich očekávání.

Jak rozliční jsou ti lidé, kteří se setkali s narozeným Ježíšem. Ale žádný z nich nevyzdvihuje sám sebe, žádný neprohlašuje, že jen jeho cesta je správná a nesnaží se těm druhým vnutit svůj způsob. Není ani stopy po tom, že by se ti lidé mezi sebou posuzovali podle své zbožnosti, národnosti nebo rasy. Všichni jsou radostně soustředěni k tomu, co se přihodilo v Betlémě. Těmto lidem se ve vánoční zvěsti neukládají žádné příkazy ani podmínky, do jejich mozků se nevpravují žádné zásady, nikdo se nechce zmocnit jejich svědomí ani citového ži-

vota. Je tu jediná Boží výzva: Radujte se a veselte se.

Uprostřed všech našich starostí a těžkostí k nám zní: "Radujte se a veselte se". Nebojme se vstoupit na cestu pokoje, radosti a naděje. Nic ji nemůže uzavřít, tak jako narozené betlémské dítě nemohla zničit ani lidská necitelnost ani Herodesovo násilí. Ať nám nezabrání ani žádné rozdíly, které mezi námi jsou. Ať už jste doma sami, nebo Vás obklopují děti a vnuci, ať jste zdraví anebo nemocní, ať Vás potkal úspěch anebo trápení - zkusme teď přijmout tu pokojnou tradost a naději, která vstupuje do našeho světa, do naší obce a rodin a ke každému z nás.

Jaroslav Voda

Prosinec 1994

Vánoční posezení s důchodci

V sobotu 17.prosince 1994 se opět rozzářil stromeček v kulturním sále u Obecního úřadu v Liptále. Sešli se tu starší občané na své pravidelné vánoční besedě, kterou pro ně připravil Obecní úřad v Liptále, zvláště pak komise pro občanské záležitosti pod vedením paní Dagmar Všetáčkové.

Svátečně vyzdobený sál přivítal asi 130 lidí. Když se rozsvítil stromeček, adventní věnec i svíčky na slavnostně prostřených stolech, šum v sále utichl. V hodinovém programu vystoupily dětské pěvecké sbory Základní umělecké školy ze Vsetína pod vedením Paed.Dr. H. Kaločové. Překrásné vánoční koledy se střídaly s verši, lidé v sále zvláště hodnotili píseň Ave Maria. Když pak soubor i obecnost v sále společně zpívali Narodil se Kristus Pán, dojetí v sále vrcholilo.

Výkony zpěváků i jejich vedoucích byly odměněny bouřlivým potleskem. Shromážděné občany pak pozdravil znovuzvolený starosta obce pan Miroslav Vaculík. Kolektiv kuchařek základní školy pod vedením paní Marcely Daňové připravil pohoštění a setkání Liptalanů se proměnilo v přátelské pobesedování lidí, kteří se spolu mohli opět setkat, popovídat si a popřát si do nového roku.

V Liptále se tyto vánoční besedy konají pravidelně, a protože bývají hojně navštěveny, je možné předpokládat, že i nové zastupitelstvo bude v této tradici pokračovat. Vždyť příležitostí k přátelskému posezení v kruhu známých a sousedů je stále ještě tak málo.

Věra Halová

Mikulášská besídka v mateřské škole

Vánoční besídka v mateřské škole se stala tradicí a těšily se na ni vždy nejen děti, ale i sourozenci, rodiče, prarodiče a jiní známí. Prostory mateřské školy nám proto již začínaly být malé a rozhodli jsme se využít společenského sálu při obecním úřadu a připravit besídku Mikulášskou.

Přípravy byly náročnější, neboť jsme musili stěhovat všechny kulisy, rekvizity a pomůcky k vyzdobení velkého prostoru. Projevila se však velká obětavost rodičů, neboť nejen že ušili "papuče" na dárky pro děti a finančně na ně přispěli, zajistili ceny do tomboly, připravili a prodávali losy, pomohli se zdobením a prodejem perníčků, ale i z vlastních prostředků zajistili občerstvení na stoly.

Když tohle všechno bylo připraveno a hosté zasedli k vánočně vyzdobeným stolům, těšili jsme se všichni na to hlavní - na děti.

Mladší děti navodily správnou mikulášskou náladu pásmem čertíků podle hudby "Elce, pelce do pekelce". Byla to kouzelná podívaná na samostatný pohybový projev a originální masku každého dítěte - čertíka.

Starší děti pak pokračovaly dramatizací pohádky "Čert a Káča". Jednání hlavních postav, čertovský rej i vesnická tancovačka byly

doplněny krásnými kulisami a podtrženy výstižnou hudbou tak, že celkový dojem byl nezapomenutelný.

Ale pak přišlo to nejlepší - velký, chlupatý, rámusivý čert, kterého se ze začátku všechny děti bály, ale po společném čertování a zpívání s ním víc kamarádily než s velkým a respekt budícím Mikulášem, nebo jemným andělíčkem.

S nadílkou byly všechny děti spokojeny, a taky s pohoštěním i s výhrami v tombole. Pak si ještě trošku zatancovaly a zařídily v pekle a už byl konec a maminky je, unavené, oblékaly na cestu domů.

Už toho od rána bylo hodně a potřebují si odpočinout. Však se brzy ještě uvidí na videozáznamu z dopolední generálky, a my se na to těšíme taky.

Prosinec 1994

Eva Krausová

Vzpomínka na Jana Kobzáně

V letošním roce uplynulo 35 let od úmrtí spisovatele a malíře Jana Kobzáně. Úryvkem z jeho knihy "U počátků vod" si chceme připomenout život a dílo tohoto liptálského rodáka.

Bylo jednůc u Škrabanečků

na Ráztoce v Tmém Tňú. Bylo už na zimu, deň krátký a večer hned. Chlapi z pasek, z Kopřivného, byli asi ve Škrabanečkovéj bani nalámat kameňa na oselky, a zapotroša sa, ostali u nich až do tmy do večera. Seděli u Škrabanečků ešče aj jacísi parobci a stavili na hájovščí pasečané, ida z dědiny.

Ach, terembija! Na celėj téj straně tých hor nebylo človíčka, erý by aspoň zavdy ke Škrabanečkom na besedu nevešél! Nebylo teho človíčka, ale na celėj straně hor také nebylo takovéj druhěj chalupy, takových druhých lidí na poučení, porozpravu a pobavu, jak byli títe Škrabanečkovi! Robsk u nich nebylo, byla enom nevěsta Jula, ale tá s každým pěkně, rozmyslně jak chlap o všeckém rozmlúvala a v leďajakých tých babských pletkách nikdá si nelubovala.

Býl Ozef, byli staříček, byli ogaři. Přišli staříček Vaculíkovi, kmocháček Budiskovi, přišli susedi: chlapi Švančarovi, chlapi Maňakovi, chlapi Dorčákovi - Krúpalovi, Paškovi, Geržíkovi, Mikšíkovi, přišli staříček Frýdlovi, strýček Šohajkovi - a přišli pasečani: Batkovjané, Kopřivnovi, Pančavščí, Hájovščí, přišél Jan Holubů, ogara po Anči a tento starý Filípek ... U Škrabanečků sa do času přečídili všeci brúškaři, všeci šindelári, tesaři, drvaři, včelaři-mladí aj staří chlapi horoví - pytláci, raubščíci vyhlášení - a všeci vykládali.

Bývalo aj hromadu lidí cuzích. Lesti sa kerý u Škrabanečků zastavil jedenkrát, stúvál sa zas a zas. Už předem si zamluvív nocleha, dostál večeru, a sedél a vykládál, nebo počúvál, zároveň s ostatníma!

Ale víte, nade vsecky tyto lidi bývali staříček Škrabanečkovi. Ke Škrabanečkom sa chodilo enom kvúlivá staříčkovi! Staříček Škrabanečkovi byli všeckých chlapů učitel, všeckých chlapů mistr.

Škrabanečkovi měli

tú svoju chalupu pod horami, pod Galovým Grúníkem pod skalú. Zastara sa téj jejich ráztoce pravívalo Tmé Tné (v Tmém Tňú). Když tam ešče stávala hora a chlapi tam vytínávali, bývalo tam dycky tma, ve dně jak v noci. Od dědiny aj od pasek sa k Škrabanečkom přichodilo vedleváci vody. Kolem chalupy měli pár starých jabloní, kerýsi trn, pár hrušek a dvě obrúbané lipy. V izbě nemívali moc pěkně. U mnohých lidí v dědině, aj co na pasekách, mívali pěkněj. U Škrabanečků na izbě, na síni, na náspě - a šak aj na dvoře, pod okny a všady kolem stavění - měli plno kameniska, hrubých šled, šindelových klátů a plno brúškařského a šindelářského náčiní! Přida k nim, brzo by člověk neměl kde sa posadiť. Ale jak sa praví - "dobrých lidí sa změstná na krajíčku chleba devět". U Škrabanečků sa zmēs-

tnalo lidí někdy aj dvacet! Co keří starší, tí posedali kole peci, hospodáři kole stola, parobci si k sedění naválali na izbu klátků, ogaři vylézli na pec, nevěsta s tým nájmenším sedla na kuchyňském prahu, a jak sa začalo vykládat, všecko to na izbě navláčené harampázi pozprohlédalo ináč!

Jaké hory, jaké salaše tu bývaly zastara, piščaly na voly, koně, jaké barany a psé mívali po vrchoch!... Jaké obyčaje vládly mezi naším národem ...V žádných spisoch to, v žádných knihách to nikdo nenašél a ve škole také o tom neučuje sa. A eště když tak někdy k tom přišli staríček Palovi se Ščepánem a začali vykládat ledaco z tých starých zběhlostí po našich horách: jaké zápolé s vrchnostami mívali lidé o pasínky, o hory, o paseky!... Anebo když sa starý Filípek nechál ponúknúť a bájal o horovém duchovi a čertoch - dáchoch!... Pasečané zapomínali, že po uzlíkoch a kapsách nesú gazdénám svojím prípravu a že ony zrovna zadělávajú na vdolky. A v tichosti počúvali a sedeli - až prišiel "posel pro osla a ostál posel aj s oslom"! A gazdény doma naříkaly, všetky jasné strely zvolávaly, nad dížama, okřínama slze prolévaly, dokád sa tí u Škrabanečků nenapočúvali!

Jáj, ludkové draží --!

Co sa vykládalo u Škrabanečků, to nebyly že by enom nejaké bajky nebo zabobonky. A neykládalo sa enom pro tu bajku a zábobonek! U Škrabanečků sa vykládaly samé věci "náučlivé", všecko ze starého světa, všecko "pravdivé a skutečně staté"! Chlapi nemňátli mňaténky! Lesti sa u Škrabanečků přeca někdy vykládala pohádka nebo bajka, tož to enom pro nejakú tú připomínku a dotvrzenú věcí ze stara.

Nebo víte, v každéj takovéj rozprávce bylo nejaké poučení o dávném životě na horách. U Škrabanečků sa nevykládalo o králoch a princích nebo princeznách - jak byli tí korunovaní! U Škrabanečků vykládalo sa o našem národě, o chlapoch, o formanoch, našich vrchových ludoch - salašákoch, bačoch - jaký život za ovcami po kotároch, a to bývalo nad pohádky! Nebo sa vykládalo o vojních, o pronásledování našich lidí. Rozbírávalo sa všecko, tak jak farář na kazatelnicí rozbírá to Písmo! A ani ten farář by sa nemosél stydět za to, co sa tu rozbíralo! To sa ví, někdy sa aj nadávalo, peklilo, terentilo ... Žalovalo sa na pániska ... Hrozilo ... Žalostilo sa za dávným životem našich starých, za stády, pasínkama, za dávným volným životem valašským ...

připravil Miroslav Vaculík

Kulturní komise při OÚ Liptál,

kteřá skončila činnost v listopadu 1994 v souvislosti s novými komunálními volbami děkuje všem organizacím, skupinám i jednotlivcům, kteří se organizačně podíleli na jakámkoliv kulturním, sportovním či jiném společensky prospěšném dění.

Současné si dovoluujeme jménem výše uvedených organizátorů poděkovat všem liptálským občanům a příznivcům z okolí za podporu, kterou projeví nejen účastí, ale i jakýmkoliv jiným způsobem. Dále děkujeme sponzorům, kteří se na kulturních, sportovních a jiných akcích podíleli finančně.

Do roku 1995 Vám všem přejeme pevné zdraví, mír, pohodu v osobním a rodinném životě a hodně sportovních, duchovních a kulturních zážitků.

Listopad 1994

Za kulturní komisi do listopadu 1994:
ing. Ladislav Michálek, předseda

Kulturní činnost v obci v roce 1995

Žádáme tímto všechny organizace v obci a jednotlivce, kteří chtějí v roce 1995 uspořádat kulturní či jiné společenské akce ve společenském sále u obecního úřadu nebo v kulturním areálu, ať nahlásí tyto záměry na obecní úřad do 15.1.1995. Kulturní komise provee sladění termínů (po dohodě se žadatelem) a vydá kalendář kulturních akcí obce. Nemusí jít přitom o kace pořádané jen ve společenském sále, či kulturním areálu, ale i jinde, pokud má pořadatel zájem o zveřejnění a tím i propagaci v místním časopise ZPRAVODAJ.

Letní kino Liptál - předpokládaný provoz:
zahájení: 4. června 1995 - neděle
produkce: středa, pátek, neděle (mimo 25. a 27.srpna 1995)
ukončení: 10. září 1995 - neděle

Dosud známé akce roku 1995

- 18.února 1995 - sobota - Valašský bál ve společenském sále u OÚ
- 3. a 4.června 1995 - sobota a neděle - VIII. Dětský folklorní den v kulturním areálu
- 25., 26., 27.srpna 1995 - XXVI. Liptálské slavnosti - Mezinárodní folklorní festival - kulturní areál
- 1.července 1995 - sobota - Letní karnevalová noc v kulturní areálu

K žádosti o uspořádání akce prosím uveďte:

- termín akce
- název akce
- místo konání
- stručná charakteristika (festival, přednáška, soutěž apod.)
- pořadatel (kontakt, adresa, jméno, rodné číslo, telefon, fax aj.).

Liptál, prosinec 1994

Rada Obecního úřadu Liptál
za ing. Ladislav Michálek

25. Liptálské slavnosti jsou za námi - a co dál?

Ve dnech 26. až 28. srpna 1994 ožil přírodní kulturní areál v naší obci Liptál na Valašsku jubilejním dvacátým pátým dnes už mezinárodním folklorním festivalem Liptálské slavnosti.

Vysoká návštěvnost po oba programové dny - sobotu i neděli svědčí nejen o zájmu návštěvníků o folklór, ale i tradici, které naše slavnosti již třetí desetiletí vytvářejí. Zhodnocení XXV. Liptálských slavností provedl pan Jaroslav Wachtl v časopise Folklól (č.6/94, strana 288 a 289), proto se k nim již nebudu vracet. Viz text v liptálském zpravodaji.

První slavnosti trvaly jeden den, letošní již byly třídenní. Za těch pětadvacet folklorních slavností vidělo programy v Liptále téměř 100.000 diváků a podílelo se na nich více než 200 souborů a kolektivů z domova, Evropy, Asie i Jižní Ameriky.

Získání řady uznání a zařazení Liptálských slavností do kategorie mezinárodních folklorních festivalů zavazuje pořadatele k hledání nových přístupů k organizačně programovému zabezpečení. S tímto cílem se jeví jako realizovatelné následující náměty:

- prodloužení slavností na více dnů s využitím souborů k vystoupením v regionu (obce, města, firmy, domovy apod.)

- organizační propojení více festivalů v rámci republiky tak, aby bylo možno zajistit kvalitní zahraniční (zaoceánské) soubory s pobytem v České republice nejméně dva týdny
- trvalé začlenění přehlídky valašského obřadního tance "Starodávny" do programů slavností. K zajištění bude nutno úzce spolupracovat se soubory v regionu, vypomáhat zejména metodicky. Zde počítáme s pomocí Valašského folklórního sdružení. Výsledkem by mělo být oživení a znovuzrození obřadního valašského tance "Starodávny" - zařazení pravidelného pořadu, v němž by se představili jubilanti regionu (soubory, sólisté)
- úzká spolupráce s podnikateli za účelem získání generálního sponzora festivalu s protihodnotou osobní reklamy mimo region, ev. účast na zahraničních zájezdech se souborem Lipta apod.
- ustavení stálé programové rady pro koncepční zajištění festivalových dnů
- spolupráce s Folklorním sdružením České republiky (FoS ČR) s využitím nabídek kontaktů (metodika, reklamní činnost, kontakty do zahraničí apod.). Zde je vhodné kladně hodnotit úsilí vedení FoS o úzkou spolupráci, což již bylo realizováno první pracovní schůzkou vedoucích festivalů v České republice, a to v Praze v sobotu 15. října 1994
- zapojení bývalých i současných folkloristů do veřejné činnosti v obci Liptál.

Předložené náměty nepovažují za konečné, je však zřejmé, že jejich realizace si vyžádá značné úsilí a oběti. Výsledek ve formě úspěchu festivalu, spokojenosti diváků i vystupujících, je však pro nás hnacím motorem bez ohledu na vynaložené úsilí.

(Tento materiál byl přednesen na IV. valné hromadě FoS ČR v Pardubicích.)

Liptál dne 19.11.1994

Ing. Ladislav Michálek
vedoucí SVPT Lipta

Folklorní soubory

v České republice (i jednotlivci, např. zpěváci, sólisté, lidoví umělci) jsou dobrovolně sdružení a organizováni ve Folklorním sdružení České republiky. Členy FoS je více než 500 souborů, skupin a jednotlivců. Soubor valašských písní a tanců LIPTA Liptál reprezentují ve FoS ČR dvě skupiny, a to:

- dětský soubor Malá Lipta - dvě skupiny
- základní soubor Lipta a dřívější tanečníci.

Činnost folklorního sdružení a jednotlivých souborů - členů FoS je prezentována prostřednictvím časopisu FOLKLOR. V čísle 6/94 je na straně 288 a 289 hodnocení našich 25. Liptálských slavností panem Jaroslavem Wachtlem.

Dovolujeme si předložit našim liptálským občanům hodnocení odborníka, jak je zveřejněno v tomto časopise Folklor:

* * * * *

Liptál dne 18.12.1994

ing. Ladislav Michálek

XXV. liptálské slavnosti

Když v pátek 26. srpna 1994 byla obloha beznadějně plná deště a nepříjemně vlhko ovládalo i hezký Kulturní areál valašské obce Liptál, celý patnáctičlenný organizační štáb spolu s pořadateli - Obecní úřad Liptál, Okresní úřad Vsetín, Valašské folklorní sdružení a Folklorní sdružení ČR - ale především s členy souboru Valašských písní a tanců LIPTA trnuli obavami, zda se festival vůbec uskuteční.

Stal se malý zázrak - sobota 27. srpna uvítala všechny účinkující slunečním zářením a neuvěřitelně modrou oblohou. Jubilejní slavnosti písní a tanců v malebném liptálském údolí se rozvinuly v celé své kráse před početným publikem příznivců folkloru z celého okolí. Pečlivě připravený program slavností, propracovaný do všech detailů na základě bohatých zkušeností z předcházejících dvaceti čtyř ročníků dokazoval v každém vystoupení devíti souborů, z nichž pět bylo ze zahraničí a dokonce vzácný host Anti Runas z Peru, kolik vzácného bohatství a krásy lidového umění dovede interpretovat mládí vždy v nových obměnách a oživovat tak znovu a znovu ve vynalézavých nápadech.

Sobotní programová část byla věnována převážně čtyřem dětským souborům ve svěžím a radostném pořadu „Viju, viju kvítí“, který připravily Jitka Macková a Pavla Kneblová ve spolupráci s vedoucími dětských souborů Púčik Brno, Podskaláček Rožnov pod Radhoštěm, Malé Zálesí Luhačovice a domácí Malou Liptou. Pestrý pořad, jehož dobrou dramaturgii a stavbu mírně zpomalil soubor Púčik dlouhými, jednotvárnými a mnohdy i technicky nedotaženými tanečními pasážemi, měl scénu citlivě rámovanou postupně narůstajícím počtem účinkujících dětí a byl provázen slovem Lucie Machalové.

Večerní program byl ve znamení dvou pořadů. Předně medailonem valašské zpěvačky Jarmily Šulákové a poté vystoupením zahraničních i domácích hostů festivalu.

Medailon J. Šulákové (režie J. Rokyta, průvodní slovo J. Laža) byl zahájen s mírným zpožděním, které však diváci trpělivě chápali. Více již byli překvapeni záměrem (!) J. Rokyty doprovodit J. Šulákovou i její hosty pouze v malém hudebním seskupení čtyř muzikantů známého ostravského souboru Technik.

Výsledkem byla nepříliš zdařilá produkce, při které postupně vystoupila jubilanťka se svojí maminkou, J. Laža a L. Málek se svou dcerou Táňou. Pořad jako celek zůstal mnoho dlužen očekávání, neboť jméno J. Rokyty jako autora pořadu dalo tušit, že půjde o zážitek nejvyšší umělecké hodnoty.

Druhý večerní pořad Pozdravy přátel (autor a režie P. Tomeček) byl ve znamení přehlídkových vystoupení všech dospělých souborů, které přijaly pozvání a jubilejních liptálských slavností se zúčastnily. Autor pořadu měl velmi těžkou vstupní pozici, neboť ve velmi krátké době musel připravit pořad z jemu neznámého (to v případě zahraničních souborů) písňového, tanečního i hudebního materiálu. Přesto připravil důstojný pořad, kterým se všechny soubory postupně představily se svými typickými čísly a pořady. Drobné režijní, technické i dramaturgické nedostatky jakož i vlastní délka pořadu jdou na vrub právě uvedené časové tísni.

Nedělní sluncem prozářené ráno vítalo první návštěvníky na finále sólového tance starodávny - tak alespoň uváděla programová nabídka. Finále však nebylo, neboť prvního ročníku soutěže v tomto valašském točivém tanci se zúčastnily pouze dva taneční páry, které porota shlédla již při sobotním „výběrovém“ kole. Škoda, že zajímavý programový počínání nebyl plně dotažen především po stránce organizační. Důvodem malého počtu soutěžících byla zřejmě malá a pozdní informovanost vedoucích a členů valašských souborů o uvedeném záměru a také koncepční nejasnosti, které vždy

provázejí první ročníky podobných soutěží. Vitám možnost porovnat taneční umění a provedení tance starodávny jako nový programový typ slavností v Liptále a věřím, že první „neúspěch“ autory a organizátory soutěže neodradí! Diváci však přesto měli možnost oba přihlášené páry shlédnout a to díky jejich pohotovému zařazení do sledu hlavního nedělního pořadu.

Ten byl zahájen po krojovaném průvodu obcí a svěžím vystoupením mažoretek ze Zlína přesně v 15.00 po zvukovém signálu převzatém z rozhlasového vysílání. Měl název Vítejte u nás (námět, scénář, režie F. Synek) a v pestrém sledu, provázeném mile působícím průvodním slovem J. Grabcové, se v něm představily opět všechny naše i zahraniční soubory v kratších - jen několikaminutových - vstupech s typickými ukázkami folkloru svých zemí. Autor pořadu vyloučil dlouhé bloky, čímž podpořil pestrost a působivost. Divák byl stále překvapován novými zrakovými i sluchovými podněty a celkovou dynamikou vystoupení.

Lze jen těžko označit, který z jednotlivých souborů měl větší úspěch. Zda to byla Mladina z Plzně či Dunajec z Olomouce, sympatický domácí soubor Lipta nebo ze zahraničních souborů polský Koniakow, Laab in Walde z Rakouska, Rozsutec Terchová nebo Stavbár Žilina ze Slovenska či exotický (i když trochu pro neúměrné technické požadavky neukázněný) indiánský Anti Runas z Peru, se svým zvláštním nástrojovým složením a strhujícími rytmy písní. Tato pestrá směsice lidového umění plně vyzněla v souladu se záměrem obětavých členů organizačního a řídicího štábu Liptálských slavností v čele s čestným prezidentem festivalu, starostou obce Liptál a naděncem pro valašský folklor Miroslavem Vaculíkem, hlavním a neúnavným organizátorem slavností, obětavým ing. Ladislavem Michálkem a dalšími dvanácti členy štábu, kteří slavnosti po celý rok připravovali.

Závěrem můžeme radostně konstatovat s použitím programové parafrázy: „Naše i zahraniční soubory se spojily v jednotný celek, aby demonstrovaly přátelství, mír, aby vyjádřily prostřednictvím obrovského bohatství lidové kultury slavnostní atmosféru a záměry Liptálských slavností.“ Dík všem účinkujícím, obdiv organizátorům a uznání vděčného publiku!

Jaroslav Wachtl

Informace z Obecního úřadu

Zásady pro podání žádosti o poskytnutí příspěvku na nákup vhodných plynových, elektrických a dalších ekologicky vhodných spotřebičů pro otop domácností

O příspěvek na nákup vhodných spotřebičů může obec pro občany požádat jestliže:

1. je realizováno

- nové plynové ústřední, etážové či lokální topení nebo ohřev vody jako náhrada za stávající ústřední, etážové či lokální vytápění nebo ohřev vody pevnými palivy
- nový přímotopný nebo akumulární elektrický otopný systém nebo ohřev vody jako náhrada za stávající ústřední, etážové či lokální vytápění nebo ohřev vody pevnými palivy
- vytápění nebo ohřev vody dalšími ekologicky vhodnými spotřebiči (např. napojení na CZT, netradiční zdroje energie, dřevo, dřevní odpad, bioplyn, propan butan) jako náhrada za stávající ústřední, etážové či lokální vytápění nebo ohřev vody pevnými palivy

2. nově instalovaný otopný systém, na který je požadován příspěvek, byl zkolaudován po 8.červenci 1994.

Na přidělení příspěvku není právní nárok.

POZOR !!! Dosud však není zpracována právní úprava, proto tyto žádosti OÚ nebude přijímat. Po obdržení dalších informací Vás upozorníme.

Daň z nemovitostí na rok 1995

Veškeré změny promítnout:

- v Dílčím daňovém přiznání - pokud nastala změna okolností (např. koupě pozemků, prodej pozemků, ekologické topení, změna zastavěné plochy obytných domů, ostatních staveb tvořících příslušenství u obytných domů apod.)
- v daňovém přiznání - pokud jste nebyli majiteli nemovitostí či pozemků, koupí jste tyto nabyli anebo pokud jste byli majiteli pozemků či nemovitostí a dosud jste daňové přiznání nepodali.

Vyplněná daňová přiznání je nutné odevzdat nejpozději do 31.1.1995 ve Vsetíně, na Finančním úřadě - budova Jednoty.

KURS ŠITÍ

Obecní úřad zajistil pro ženy kurs šití s odborným dohledem a to v termínu od 15.1. do 15.3. 1995. Bližší informace a přihlášky na Obecním úřadě v Liptále.

Zrušení příspěvku 10.000 Kč

Obecní rada na svém zasedání dne 16.12.1994 rozhodla prozatím zrušit pro první zájemce do Domova s pečovatelskou službou vstupní poplatek ve výši 10.000,- Kč.

První nájemci, kterých je již deset, by se měli začít stěhovat do nových bytů ihned po vánočních svátcích.

Poděkování

Děkujeme všem podnikatelům, organizacím, rodičům i jednotlivým občanům za různé finanční příspěvky a jiné dary, které v průběhu roku 1994 věnovali na kulturní činnost v obci i pro děti v mateřské i základní škole. Jedná se o následující dárce:

Horský pramen, TDC Vsetín, G.O.M. Liptál, MAVE Liptál, Čalounictví Petr Vaculík, LIPTA Liptál, Řeznictví U Hrušků, Jaroslav Hruška čp.304, Smíšené zboží U Daňů, Stanislav Řezník, Josef Řádek, Chata Syrákov, Antonín Juříčka, Jan Tomana, Milan Daňa, Zdeněk Kachtík, K. Stroj ing. Jan Krepl, Prima Trading Co., GEŠIKO Liptál, Petr Chmelař, Jaroslav Chmelař, Miroslav Chmelař, Ludmila a Jaromír Smilkovi, Miroslav Bařina, Ladislav Kraus, rodiče Machalovi, rodiče Kleskovi, MVDr. Jan Běťák, Radim Mojžíš.

Všem jmenovaným dárčům děkujeme a přejeme jim hodně úspěchů v roce 1995.

Opravy v knize LIPTÁL

<u>Strana:</u>	<u>Nesprávně:</u>	<u>Správně:</u>
6, druhý odst. shora	Vlasta Sedláčková	Vlasta Sládečková
217, druhý odst. shora	Jaroslav Vaculík čp. 453	Jaroslav Vaculík čp. 280
239, dolní foto	...se svými prvními konfirmandy	vypustit slovo "prvními"
412, foto	J. Malina	J. Mrlina
414, foto šachisté	L.Chelař	L. Chmelař
443, třetí řádek shora	... ve Vratislavi 1913	... ve Vratislavi 1943

Všem jmenovaným i čtenářům se za tyto tiskové nepřesnosti omlouváme.

Dále oznamujeme občanům, že na Obecním úřadě jsou v současné době k dispozici knihy v měkkých deskách za 150,- Kč a v tvrdých deskách za 200,- Kč.

Upozornění majitelům psů

Stává se poslední dobou, že bez dozoru pobíhající psi napadají ve dvou či třech kusech ovce našich občanů, pasoucí se v ohradách. Tyto ovce zraní nebo usmrtí. Proto důrazně již po několikáté upozorňujeme občany, aby si své psy hlídali a nenechávali je volně pobíhat a působit škody a ohrožovat občany, zejména děti.

Vzhledem k tomu, že se situace neustále opakuje, bude muset obecní úřad tuto situaci řešit zvýšením poplatků ze psů v celé obci a tvrdším postihem neukázněných majitelů pobíhajících psů.

Rovněž se stalo, že v Sadové ulici neznámý pachatel již podruhé předhodil otrávenou návnadu do dvora, kde měl majitel domu svého psa. Jen díky náhodě pes tuto návnadu nepozřel. Nechce se snad ani věřit, že v obci je někdo, kdo je schopen takového činu.

Připravila Anežka Evjáková

KRONIKA LIPTÁLSKÉHO KLÁŠTERA (dokončení)

Rok 1940

Změněné politické poměry vyžadovaly, aby učitelky v Protektorátu ovládaly alespoň částečně němčinu. Na obzoru se rýsovaly povinné zkoušky z němčiny. Proto se sestry učitelky věnovaly o prázdninách pilně studiu německého jazyka, aby se pak mohly podrobit nařízené zkoušce *Überprüfung* na Vsetíně.

Celý ústav rozrušil nenadálý soudní proces. Když se vracel naverch chovanec Frant. Machala s malým vozíkem ze Vsetína, kde byl pro nějaké věci, v Rokytnici se šel napít vody. Postavil vozík u silnice mimo vozovku, ale dělník Lacina, jedoucí na motocyklu bez světla, narazil na vozík a zůstal ležet na silnici. Dopraven do nemocnice, odkud se vrátil po delší době. To bylo příčinou dlouhého soudního procesu, jenž se táhl ještě v r. 1940-41.

Zjara roku 1942 byl celý ústav opět vzrušen smutnou událostí: kolem 16. hodiny šel Oldřich Kačírek, hoch z našeho sirotčince na poštu. Na zpáteční cestě si chtěl umýt zablácené boty v potoce, který byl právě rozvodněn. Sklouzl a již jej proud unášel. Pomoc poskytnuta co nejdříve, ale chlapce již nikdo nezachránil. Divoká Rokytenka si vyžádala tak další oběť.

V srpnu 1942 dostala správkyně ústavu, stejně už znepokojená častými záhadnými návštěvami, zprávu, že v hlavní budově bude zřízen KLV Lager (Kinderlandverschickungslager) pro německé děti. Hned nato začal přicházet do ústavu nábytek pro zmíněný Láger. 22. září přijely skutečně německé děti z Hamburгу a s nimi tři vedoucí.

Brzy poté následovalo zrušení obecné školy. Sirotci z obecné školy museli chodit do veřejné školy. Sestry učitelky, uvolněné zrušením školy, se zapojily do personálu KLV Lágru, který byl hlídán ve dne v noci liptálskými četníky.

Rok 1943

přinesl změnu v KLV Lágru. V únoru odjel lágr hamburských chlapců, jejichž Lagerleiter děkoval sestrám za jejich obětavou práci a ujišťoval, že si odnášejí nejlepší vzpomínky na katolické řeholnice.

1. dubna přijely nové německé děti do lágru, a to z Mülheim bei Essen. Cestou je potkalo neštěstí. Vyjelo jich 70, ale do Liptálu jich došlo jen 51, ostatních 19 dětí se stalo obětí nepřátelského náletu, který je cestou překvapil. Děti přijely přestrasené a po celou dobu svého pobytu byly mnohem skromnější než předešlé.

Rok 1944

nepřinášel mnoho naděje na zlepšení po str. hospodářské ani politické. Právě naopak. Celý březen silně sněžilo a Liptál dostal ráz Sibíře.

Na Sychrově byly závěje až 7 m vysoké. Děti se nedostaly do školy, dělníci nemohli často do práce. V lese se též nedalo "robit" a sněžení nepřestávalo, až nabylo rázu katastrofálního. Konečně počátkem dubna nastala obleva, pak sníh byl vystřídán deštěm.

Čím dál tím častěji přicházely zprávy o bombardování teď už nejen ze vzdáleného Vatikánu, ale i blízkých měst moravských. Obyvatelstvo Liptálu i ústavu mělo možnost sledovat strašný souboj letadel nad Liptálem: německé stíhačky s americkým letadlem. Sestřelená stíhačka spadla s ohromným rachotem v Jasenné a vzňaté americké letadlo na kusy, jež spadly v blízkých lesích. Toho dne spadlo v okolí více sestřelených letadel a pocit nejistoty a strachu se plížil blíž a blíž. 28. října 1944 přijelo do ústavu 80 příslušníků policie, prý chránit kraj před partyzány.

Rok 1945

byl naplněn událostmi všeho druhu. Zprávy o příchodu vojska do Liptálu, které kolovaly již skoro po celý r. 1944, se staly konkrétnějšími. V lednu 1945, kdy přišlo nařízení připravit veřejnou školu a zámek pro ubytování vojáků ze Slovenska. Za několik dní přišlo pěšky 300 vojáků ze Sudet. Školy celého okolí, hostince a všechny veřejné místnosti zabrány pro vojsko. Mnoho dělníků ze vsetínské Zbrojovky odešlo kopat zákopy k Lipníku. Obec vykonala pro ně sbírku teplého prádla a přikrývek. Do Liptálu a na celé Valašsko začaly přijíždět velké povozy z Hané od Kroměříže a Přerova, aby z úředního nařízení vozily dřevo ze zdejších a okolních lesů na různá určená místa.

Příslušníci policie v ústavě počátkem ledna byli vyměněni za jiné policisty a ti v polovině února náhle odvoláni a na jejich místo ještě tentýž den přišlo do Liptálu "Schutzpolizei". První příslušníci policie ještě ústavu něco platili, ale vojsko-220 mužů, které se v ústavě ubytovalo po policii, už neplatilo nic a dokončilo zničení domu uvnitř dokonale. Až do konce dubna bylo německé vojsko ubytováno v ústavě, obecné škole veřejné a v zámku.

Koncem dubna se šířily zprávy, že Vlasovci, ubytovaní ve veřejné škole, odejdou, ale že před odchodem vypálí celý Liptál i s pasekami. Všude zavládla hrůza. A náhle zčista jasna byli 30. dubna ráno okamžitě všichni vojáci odvoláni, odvezeni i nemocní z našeho internátu a do večera byl Liptál bez jediného vojáka.

Pochod vítězného vojska Liptálem trval několik dnů. Několikrát vítězni vojáci v ústavu přespávali. Ale i smutné pozadí radostné situace sestry zakusily. V Liptále zastřeleni napřed 2 němečtí vojáci, pak 22 jejich druhů a pohřbeni v jámě, kterou před tím jejich soukmenovci vykopali pro české obyvatele. 8. května 1945 v den Zjevení sv. Michala se rozezvučely zvony a vyhlášen mír.

Škola v osvobozené vlasti

Nad soukromým školstvím, tedy i nad liptálským visel velký, neblahý otazník. Přesto, že to sestry věděly a cítily, pustily se s nadšením do práce. Drhly třídy, vybavovaly je školním nábytkem, který vytahovaly ze všech sklepních koutů a úkrytů s pevnou nadějí, že po prázdninách začnou zase po 3 letech "naplno" se školním vyučováním. Ale nelenili ani nepřátelé a liptálský MNV se horlivě přičiňoval, aby plány sester překazil a místo naší soukromé školy nastěhoval do naší budovy nově povolenou měšťanskou školu.

V příštím roce 1946 pokračoval život v ústavě u dětí normálním tempem. Všude se projevovala pilná snaha po odstranění následků války, práce bylo velmi mnoho. V ústavě přibylo dětí a tím i práce a starostí.

Nový rok 1947 byl zahájen pro sestry ztrátou mimořádného zповědníka P. Jindřicha Valoucha, jenž odešel na zasloužený odpočinek do sirotčince v Olšanech, který tam založil a daroval Premonstrátkám. Zanechal u sester, na Vsetíně i v celém okolí krásnou památku: příklad svatého kněze, pokorného, obětavého, plného lásky k Bohu i k lidem.

Ve svých 82 letech chodil ještě pěšky na Hostýn, a to každoročně. I do Liptálu přišel vždy pěšky ze Vsetína, a tak i odcházel. Nemohl pochopit, proč by se měl vozit, když může chodit. Dvakrát byl v Římě na kole. Sestry mu vděčily za dobré duchovní vedení a za upřímný otcovský poměr k nim.

40. výročí ústavu v Liptálu

oslavil celý ústav 12. září 1947. Za těch 40 let prožil ústav těžká léta, bouře otrásaly jeho základy, ale Boží pomoc vždy jej zachránila. Za tu dobu prošlo péčí ústavu 1 500 chovanců. Bylo pro ně vykonáno velmi mnoho a práce všech sester, zde působících, nelze ani dosti ocenit. Na prvním místě nutno ovšem vzpomenout důstojného pána zakladatele Msgr. Františka Štěpána, šlechtice duchem, který z milodarů a nesčetných obětí vystavil liptálský sirotčinec a celým svým živo-

tem dal vzácný příklad, co zmůže šlechtná duše zanícená láskou k Bohu a k duším, a jak řešit prakticky sociální otázku. Kéž dobrý Bůh chrání ústav a žehná šlechtnému dílu!

Opravy ústavu. Přes všechny nesnáze a nejistotu doby sestry horlivě pracovaly na zlepšení ústavu, o což měla velkou zásluhu hlavně představená s. Jeronýma Číhalová, která s velkou důvěrou v pomoc Boží se pustila i do nákladných oprav, jako byla výměna oken, jejichž rámy byly již chatrné a prohnílé. Stejně tak byla vyměněna i podlaha v mnoha místnostech. K usnadnění čištění podlah byla položena do mnoha místností nová krytina-linoleum. Pro dětské postýlky v dívčím internátě byly zakoupeny matrace, 50 nových židlí atd. Sest. představená se mateřsky starala o dobré a pěkné oblékání hochů a dívek, aby to nebyly typické sirotčincové uniformy.

Těžký rok 1948

Na počátku roku přijela do Liptálu Matka Kazimíra, aby sestry pozdravila po svém návratu z daleké zámořské cesty a povzbudila je i osvěžila poutavým líčením mnoha pestrých prožitků a dojmů. A sestřím bylo skutečně třeba osvěžení, protože v příštích měsících se na ně začaly hrnout obtíže jedna za druhou.

Zrušení školy

Prázdniny uběhly dětem i sestřím rychle a počátkem září zahájen slibně nový školní rok. Ale vyučování dlouho netrvalo. Těžká atmosféra nejistoty, která dusila opravdovou radost a elán, s nímž byl jindy začínán nový školní rok, najednou zhoustla a stala se nedýchateľnou. Pak uhořelo! Již 9. září navštívili ústav zástupci okresního akčního výboru a zástupci okresního školního výboru a po vzrušujícím jednání prohlásili, že sest. Jeronýma Číhalová, představená, přestává být tímto dnem ředitelkou školy a sepsali ihned všechn inventář obecné a měšťanské školy.

Několik dní bylo dusno před bouří. Čekalo se na rozhodnutí Zemského školního rady, k níž se sestry odvolaly. A když rozsudek přišel, byla dne 9. října 1948 naše soukromá katolická škola obecná i měšťanská ZRUŠENA!

Děti, jež navštěvovaly naši školu obecnou, musely chodit do veřejné školy, zvané "horní". Do naší budovy a školních místností se přestěhovala ze zámku veřejná měšťanská škola a zabrala pro své účely všechny školní místnosti, kabinety, slavnostní síň a ostatní školní zařízení. Sestřím zůstala v přízemí jen kuchyně, jídelna dětí a 2 místnosti jako hovorny.

Některým sestřím - učitelkám bylo dovoleno vyučovat náboženství na měšťanské škole místo churavého p. rady Zrůnka.

Liptálská katolická škola, i když dosahovala nepopíratelných úspěchů trpěla mnoha nepříznivými okolnostmi. Byli to předně její žáci, jichž jádro tvořili sirotci z ústavu, a to bývalý děti vlivem špatných sociálních úpoměrů nenadané, zanedbané, nevychované a naukazné, s nimiž se učitelkám velmi těžko pracovalo. Mimo to musely zdatnější děti po vyučování vypomáhat prací v ústavním hospodářství a i když některé z nich to dělaly raději než chodily do školy, přece jen jejich příprava na vyučování tím trpěla.

Druhou nepříznivou okolností naší školy bylo časté střídání učitelů. Liptálská škola byla vlastně jedinou obecnou školou (mimo pozdější Košice), na níž mohly mladé sestry - učitelky praktikovat prvá dvě léta, než mohly složit zkoušku způsobilosti. (Řepčinská obecná škola byla cvičná a na ní nesměly učit sestry bez způsobilky). Nezbylo tedy představeným, než posílat sestry v prvních dvou letech do Liptálu. Tyto mladé učitelky bývaly nezkušené, jen velmi obtížně zdolávaly práci ve škole a udržovaly kázeň u velkých "ogarů" a po dvou letech bývaly představenými obyčejně odvolávány na jiné působiště také proto, že mnohým z nich horské drsné klima nesvědčilo.

Konec liptálského sirotčince

Všechny poslední 4 měsíce r. 1949 byly v Liptále bouřlivé. Jednalo se o zrušení sirotčince - dětského domova.

Obtížné jednání o uhájení existence sester v ústavě vyžadovalo mnoho cest na nejrůznější úřady, včetně ministerstva školství a sociální péče a při tom si podávaly ruce nejrůznější kontroly i ministerské a navštěvovaly ústav v nejrůznějších dobách denních i večerních.

Konečně 12. října bylo jednání skončeno poradou, již svolal KNV v Gottwaldově a na niž se dostavili zástupcové z ministerstva školství, ministerstva sociální péče, KNV, ONV, Charity a kongregace i konventu sester z Liptálu.

Rasultát dlouhého jednání byl:

1. Ústav sester dominikánek v Liptále bude proměněn na ústav pro děti debilní. Obě budovy ústavu budou věnovány tomuto účelu.
2. Pomocná škola pro tyto děti bude umístěna v zámecké budově.
3. ONV na Vsetíně se postará o zajištění pozemku (patřícího sestřím!) za ústavem pro účely domova, zřízení zahrady a pedagogické pole, kde by se děti učily pracovat.
4. Děti, jež jsou dosud v ústavě, budou rozpuštěny a umístěny v okr. dětských domovech podle směrnic sociálního referenta ONV.
5. Rozmístění dětí normálních a umístění dětí debilních v ústavě bude prováděno zároveň, a to tak, aby ústav nebyl neobsazen a bude prováděn podle předem vypracovaného rozvrhu.
6. Sestry, které hodlají nastoupit službu jako učitelky pomocné školy, si podají žádost k ministerstvu školství prostřednictvím KNV.

Z KNV a ONV nařízeno připravit do 1. ledna 1950 obě budovy dět. domova pro příchod nových chovanců.

Pohled zpět

V těch dnech, kdy po 42 letech svého trvání končil svou činnost liptálský sirotčinec, jak jej založil zakladatel MSGR. Štěpán, vzpomínaly sestry často na vše, co souviselo se založením, úkolem a činností tohoto ústavu.

Práce v liptálském sirotčinci byla vždy těžká, protože ústav trpěl od počátku nedostatkem financí. Jak se sirotčinec rozšiřoval, a to bylo neustále, potřeboval stále víc peněz na vnitřní zařízení ústavu i školy. Aby vytvořil hospodářskou základnu sirotčince, dal zakladatel ústavu k dispozici všechny pozemky, které patřily faře. Bylo jich dosti, ale byla to chudá, kamenitá horská políčka a pastviny. Sestry je obdělávaly v potu tváře a snažily se přitom pěstovat i dobytek a drůbež. Samy na to nemohly stačit, musely použít i pomoci dětí.

Děti pomáhaly zejména o prázdninách ve žních. Menší děti sbíraly klásky pro drůbež, větší za vedení sester se tužily při sečení, vázání i mlácení obilí podle svých sil. Pomáhaly při senoseči, na podzim při kopání brambor. Mimoto pásly děti husy, větší pak ovečky a dospělejší dívky pomáhaly i při dojení ovcí, aby se získala bryzda a pak vlna. Mimo práce v hospodářství pomáhaly děti i při úklidu nejen v jejich ubikacích, ale i v domě, ve třídách a pod.

Konec roku 1949

Byl málo slibný a budoucnost nejistá. Ale důvěra sester, které na konci r. 1949 tvořily konvent liptálský, byla pevná a odevzdanost do vůle Boží upřímná a jejich připravenost k velkým příštím obětem byla obdivuhodná.

Zvláštní dětský domov

8. února 1950 byl otevřen v Liptále nový zvláštní dětský domov advé třídy zvláštní školy, jejímž ředitelem byl jmenován František Doležal ze Starého Města u Uherského Hradiště.

Již první den přijelo 42 debilních dětí ze všech krajů moravských

a Čech. Další dny nastupovaly nové a nové děti. Dne 1. března byl stav 70 debilních dětí. Hned první den bylo zřejmé, že kolektiv defektních dětí je neobyčejně různorodý a na první pohled bylo zřejmo, že všechny tyto typy nelze sloučit v jeden celek.

Bylo zde několik těžce postižených: vysocí silní 15 letí hoši s velkými hlavami, s tupýma očima a s těžkopádnými klátivými pohyby. Zcela bezradní blábolili několik nesrozumitelných slov a šířili kolem sebe nesnesitelný zápach, poněvadž neznali nejjzákladnější požadavky osobní čistoty. Tito byli terčem posměchu naprosto neukáňených debilů, kteří vyhledávali jen rvačky. Mezi nimi se ozýval stálý křik několika nervově nemocných dětí se záchvaty vzteku nebo křečovitého pláče a pak zase chorobného smíchu.

Z Brna přinesli 9 letého Jeníčka na zádech, poněvadž se vůbec nemohl postavit na rachitické nožičky, jež nebyly s to unést velké silné tělo.

Rušný a těžký byl první večer, kdy se některé děti zdráhaly ulehnout do čistých bílých postelí, jiné zas po nich nezbedně skákaly a nevázaně křičely.

Neklidná byla první noc a nejhorší bylo první ráno. Děti si nepoznaly vlastní oděvní součástky, bránily se mytí a neuměly se obléknout. Něl kteří neuměli mluvit, vyrazili jen nějaké skřeky, jmiž napodobovali houkání auta. Pohled na ložnice, jež děti opustily, byl žalostný. Peřiny pomazané, postele roztahané, asi 3 zlámané, několik oken vytlučeno, což bylo ovšem dáváno do pořádku několikrát již během noci!

Další nesnáz nastala u snídaně. Většina dětí neuměla samostatně jíst, ostatní se chovaly nezpůsobně a výtrzně. S největší námahou všech sester se poté podařilo konečně dovést děti do zvláštní školy. Tam byly připraveny pouz dvě třídy a mimo jmenovaného ředitele nastoupila pouze jedna učitelka. To ovšem zdaleka nestačilo, protože do večera počet dětí ještě vzrostl.

Všichni přihlíželi pak zvláštnímu divadlu, když sestry převáděly děti po silnici ze školy do domovů a zpět. Snad aspoň tentokrát jim nikdo nezáviděl jejich novou činnost, protože všichni byli šokováni nečekaným zjevem těchto ubohých dětí v takovém množství. Ubohé byly děti a ubohé sestry, které se měly o ně starat.

Poměry se konsolidují

Únorové dny byly vyplněny úmornou prací, aby bylo možno zvládnout tuto podivnou směs dětí defektivních, jejichž počet vzrostl do konce měsíce na 70. Bylo zřejmo, že školy i dětské domovy všech okresů vyslaly do tohoto nově vznikajícího zvláštního dětského domova svou největší přítěž.

Postupem dalších měsíců se poměry pomalu konsolidovaly. Se souhlasem ředitele školy a KNV byli z domova vyřazeni idioti a přeřazeni do charitního domova na Velehradě (ubohé tamní sestry!) a tím se umožnila aspoň trochu výchovná péče o pozůstalé děti. Děti rozděleny na výchovné skupiny a pomalu, ale přece jen se znatelně podvolovaly režimu dne i domácímu řádu.

Zvláštní škola

Měla do konce škol. roku 1950/51 již tři třídy a tři učitele, ale na konci června prohlásili všichni učitelé mimo ředitele, že po prázdninách již do Liptálu nenastoupí, poněvadž by přišli o nervy. A skutečně už víc nepřišli.

Výkup pozemků

V květnu se prováděl na MNV v Liptále výkup všech klášterních a farních pozemků, všeho živého i mrtvého hospodářského inventáře. Skutečnému výkonu předcházelo několik schůzí, na nichž se sestry musely statečně hájit, aby jim byly ponechány 2 ha pozemků, jak na to měly nárok podle ministerského výnosu o výkupu církevních pozemků. Místní

funkcionáři započítali tedy do 2 ha zastavěnou plochu všech našich budov, dvůr, každou cestu, takže víc už nic nezbylo. Do farních pozemků započítali do výměry 2 ha celý hřbitov i s kostelem, všechny cesty, takže též už nic nepřicházelo v úvahu na ponechání. Sestrám by nebyla bývala ponechána ani zeleninová zahrádka, kdyby nebyli zakročili ve prospěchu ústavu referenti z KNV, kteří vymohli od MNV 1 louku na hřiště pro děti (přímo za domovem chlapců), zahradu se včelínem jako nutnou plochu pro pěstování zeleniny do ústavní kuchyně a 2 kousky blízkého pole jako školní pokusnou půdu pro výcvik chovanců. Les byl vykoupen celý - farský i náš - rovněž všechn dobytek, drůbež, každé i nepatrné náradí, zkrátka vše. Na podzim mělo být vše předáno. O celém jednání výkupu byla sepsána podrobná zpráva, již podepsali členové MNV, ONV i KNV, ale sestry nikoli. Tato půda však nebyla nikdy proplacena.

Řecké děti

V září 1951 bylo přiděleno do ústavu 11 řeckých dětí, 5 dívek a 6 hochů, ve stáří 6 - 14 let. Byly to děti řeckých exulantů, které byly odborným šetřením uznány za debilní. Rodiče byli zaměstnaní většinou na severní Moravě a jejich děti byly umístěny podle stáří v různých dětských domovech bez ohledu, zda jsou sourozenci nebo ne. Práce s řeckými dětmi byla velmi těžká. Uměly jen maloučko česky, ale brzy zdomácněly a staly se zejména hoši tvrdým oříškem pro vychovatelky. Po stránce výuky, ale zejména kázně. Složitý byl problém náboženský. Namáhavá práce s těmito dětmi nebyla bezvýsledná, zvláště dívky velmi brzy přilnuly k sestrám, ale i chlapci jim projevovali svým způsobem náklonnost.

Rok 1952

Přinesl řeholní rodině v Liptále velkou ránu: Pán povolal na večnost jejího velkého dobrodince a duchovního otce vdp. radu Bohuslava Zrůnka, liptálského faráře. Smrt jeho přišla náhle. 2 dny před náhlým skonek přišel p. rada do kostela, prošel každyčkový koutek, zašel do milované farské zahrady, přestože bylo všude po kolena sněhu. Vrátil se na hřbitov a říkal sestře, jež právě vycházela z kostela: "Tak se jim tady pod tím sněhem dobře spí. Přijde čas, kdy tu položí i nás, pravda?" Vzpomněl všechny sestry a děti tu odpočívající a projevil přání, že by se chtěl dočkat doby, kdy se sestry vrátí ze svého soustředění a z prací v továrnách. Na druhý den 9. března - byla neděle. Svižným krokem kráčel p. rada do zákristie a nikomu z nás nenapadlo, že jde kostelem naposled, vzpomíná kronikářka. Ke konci kázání o proměně Páně řekl: "Dej Bůh, abychom se všichni, tak jak jsme tu, shledali u toho, který se nán na věčnosti ukáže ve vsí své slávě."

Po mši sv. se dlouho modlil v zakristii, pak odešel k snídani na faru. Usedl ke stolu, vzal lžičku do ruky a tu slyšela sestra, když mu snídani podávala, jak lžička cinkla o talíř a vzápětí následoval vzdech. A v tom okamžiku se svezl p. rada v bezvědomí do lenošky. S největší rychlostí poskytnuta pomoc, zavolán lékař, ale ten už jen konstantoval srdeční mrtvici. Smutně se rozezvučel umíráček na liptálském kostelíčku, aby oznámil všem zprávu již nikdo nechtěl věřit. Byla to bolestná zpráva pro všechny obyvatele Liptálu a i oko mnohého jinověrce se zalesklo slzami, protože p. rada byl i jimi velmi vážen a milován, neboť pomáhal ochotně každému bez rozdílu náboženství. Pohřeb milovaného p. rady se konal 13. března za účasti 24 kněží, kteří se sjeli přes neobvyklé spousty sněhu a kruté mrazy nejen z okolí, ale i ze vzdálených míst.

Veledůstojný pan rada Zrůnek se zapsal do dějin Liptálu nesmazatelným písmem. Byla to velká postava, jež vtiskla zřetelnou pečeť doba celé dlouhé době svého působení v Liptálu od r. 1930 - 1952. Přiznal se kdysi, že když byla liptálská fara vypsána již po čtvrté a nikdo se o ni nehlásil, řekl si: Tož přihlásím se já! A když mu radili, aby si šel faru napřed prohlédnout, odmítl: "Kdybych ji viděl, už bych

se tam asi nevrátil!" Byl to kněz velmi skromný, nenáročný, uzavřený a otvírající se jen svým nejbližším přátelům z okolí. A přitom byl neobyčejně hluboký, inteligentní a vroucně zbožný. Uchovával si vždy vzácnou prostotu, přímost a pravdivost. Byl vzácně nestranný, již tehdy šířil praktický ekumenismus, o němž se tehdy nikomu ani nesnilo. Nejednou se protestanté udiveně dívali, jak pan rada chodil svorně s jejich pastorem v přátelském rozhovoru. Nikdy nikoho neurazil, ani se nedotkl jeho přesvědčení ale stál vždy pevně na stanovisku své víry.

Další stavební úpravy domova

Domov hochů, jenž byl od hlavní budovy dosti vzdálen, a jeho zahrada byly odděleny od silnice tyčkovým plotem, který už chátral a nebyl dost bezpečnou ochranou před rušným provozem na silnici. Proto se sestry rozhodly postavit kolem domova hochů a jeho zahrady zděnou zídku, která by bránila i přívalu prachu a hřmotu ze silnice. Ale místní činitelé udaly vedení ústavu, že staví kolem kláštera středověké hradby a že je to zbytečné plýtvání stavebním materiálem. Byl to zas jeden z projevů nepřízně těch, jimž byly sestry a jejich úspěchy trnem v oku. Školský odbor se postavil k pracím sester kladně a početná revisní komise z KNV se vyslovila, že stavba zídky je nutná jako opatření pro defektní děti.

A ještě jedna úprava byla velmi nutná. Děti z domova hochů musely chodit do hlavní budovy k jídlu a odtud zase zpět po silnici s velmi rušným provozem, což zejména u defektních dětí, které mívaly chorobný strach z různých vozidel a bály se jejich hluku, bylo velmi obtížné. Tuto obtíž pociťovaly sestry hned od počátku zřízení "Filiálky", a proto všechny představené, nejvíc ctěná sestra Vincencie usilovaly, aby domov chlapců byl spojen s hlavní budovou zahradou, jež sahala z obou stran téměř k sobě, ale byla přerušena úzkým pruhem zahrádky a domkem p. Cedidly, o jehož odpor k odprodeji zahrádky nebo aspoň o povolení průchodu přes ni se všechno jednání tříštilo.

S pomocí KNV začaly sestry znovu vyjednávat se sousedem o výměně za jiný pozemek. Velkou pomocí byl ústavu při tomto jednání pan farář Laciga z Jasenné, který stále administroval liptálskou farnost. Ten vyřídil, aby se mohl panu Cedidlovi odstoupit kus farské louky, která sice již byla vyvlastněna, ale stále ještě zaknihována jako majetek církevní. A na ní vystavět novou chalupu. Hned 29. března 1955 se začalo s kopáním základů a v říjnu 1955 byla stavba dokončena a provedena kolaudace. V prosinci bylo dokončeno spojení domova hochů s hlavní budovou spojením obou zahrad v jeden celek a tím umožněn přechod z jednoho domu do druhého zahradou mimo silnici.

Sestry do civilu ?

Při tom, když sestry cítily na jedné straně hmatatelnou moc Boží pro svůj život a pro všechny své práce, cítily neustále, že na druhé straně stojí nepřátelská hradba, která čeká na příležitost, aby se chopila jakékoli záminky, aby konečně provedla svůj dávný plán a zbavilů se sester z Liptálu.

Projevilo se to při tolikerých udáních pro nejrůznější věci, jež se ukázaly vždy vylhané a maskované. Počátkem února 1956 přijel do ústavu ze školského odboru KNV inspektor Synek za účelem kádrování personálu a založení JZD v Liptále. Základem k JZD měli být - jak již jednou stanoveno - pozemky farní a klášterní, jež však nikdo z občanů nechtěl obdělávat, proto k tomu nikdy nedošlo. Nyní byl nový nábor. Každý druhý den zmíněný inspektor znovu přijel kádrovat, naznačil po ukončení svého díla, že chtějí-li se sestry udržet při své práci v Liptále, musejí přijmout civil. - Sestry to odmítly. Jaký vztah má civil k jejich práci, kterou konají v ústavě při výchově debilních dětí? Cožpak mohou na to tyto ubohé děti působit ideologicky? Neuznaly už tolikrát všechny možné kontroly a revise jejich práci za vzornou a bylo to jen tím, že jí konají jako řádové sestry a s krajním zapomenutím

na sebe a s myšlenkou na Boha?

Pan Jos. Synek odjel a sestry čekaly na důsledky jeho návštěvy ty nedaly dlouho na sebe čekat.

Osudný rok 1957

Přesto, že činnost v domově a na všech jeho úsecích probíhala normálně, sestry cítily vliv stísněných poměrů vnějších. Občas pronikly zprávy o zajištění různých kněží a sester a velké soudní procesy, které před nedlouhými lety proběhly s církevními hodnostáři, opakovaly se s různými kněžími a řádovými sestrami. Ale sestry už prožily v Liptále za léta svého působení tolik, že se naučily spoléhat na Boží pomoc a žily z důvěry v otcovskou Boží péči, která je nikdy dosud nepustila.

O pololetí vykonaly ještě všechny v nerušeném klidu experciie, až v poslední jejich den je překvapila návštěva pracovníka z KNV, který pod záminkou hledání místností pro p. ředitele Synka prohlédl i s ním všechny naše místnosti v obou domovech i v hlavní budově, prošel sklepy i půdy a odešel.

Za pět dní po návratu dětí z pololetních prázdnin byly sestry ráno 13. února 1957, když končily mši sv., překvapeny policií, která už zaplnila celý dům. Členové STB, kteří přijeli v plném autobuse prohlédli všechny místnosti domu a pak podrobili představenou 8mi hodinovému výslechu na MNV a zase odjeli. Hledali zde určitého kněze, který zde skutečně měl po delší dobu již svůj asyl.

Ještě za života p. rady Zrůnka přicházel na liptálskou faru za p. radou mladý kněz Salazián P. Václav Filipec. Protože zejména v době nemoci p. rady přicházelo k němu mnoho návštěv známých kněží, nevěnoval tomuto knězi zpočátku nikdo ze sester pozornost. Jednou, nedlouho před svou náhlou smrtí, zavolal si p. rada ses. představenou a mezi jinými věcmi, jež chtěl v předtuše své blízké smrti vyřídít, jí také mluvil o P. Filipcovi, že tento kněz možná přijede někdy na faru, protože bude potřebovat asyl a ten mu p. rada slíbil na faře. V případě, že by tu už nebyl, má se obrátit na představenou. A p. rada žádal představenou, aby, kdyby se tato věc uskutečnila, přijala jej na faru a označil jí místnost, kde by mohl přebývat. Představená slíbila udělat, oč jí žádal. Ve dnech smrti p. rady a v dobách po ní už na to ani nemyslela, protože zmíněný kněz se od úmrtí p. rady v Liptále neobjevil. Přišel nečekaně až skoro za rok a prosil o útulek, který potřebuje pro nastalé těžké okolnosti, které blíže neoznačil. Představená mu podle přání p. rady vykávala světničku na faře. Gener. představená Vel. Matka Kazimíra byla už tehdy v Rejnících, nemohla se tedy na ni obrátit. Radila se v této těžké situaci s několika známými kněžími, kteří jí doporučili splnit přání p. rady v naději, že snad toho nebude dlouho zapotřebí. Ale čas se prodlužoval a kněz Filipec nemohl odejít. Nikdo o něm nevěděl, občas přišel do naší kaple, ale sestry nevěděly, kdo to je, neznaly jeho jména. Konečně v r. 1957 přišla policie na jeho stopu a její přepadení kláštera osudného 13. 2. 1957 mělo za účel najít jej v klášteře. Nenašli jej, protože byl již pryč, ale po několika měsících jej přece vypátrali zradou, k níž se propůjčila bývalá naše žákyně a zajistili jej. Již před tím zajistili představenou s.M. Pavlínu, po ní s.M. Vladislavu, jež jediná ze sester věděla o celé situaci. Mimo to byly zajištěny ses. Veronika Ševčíková a s. Dominika Řepová, že opisovaly na stroji překlady pastýřských listů Pia XII, jež u nás nebyly vydány oficiálně, a konečně ještě s.M. Miloslavou Vidlákovou, s. Marii Pištěkovou a s. Julietou Foltýnovou pro to, že se prokázalo, že poskytly jmenovanému knězi nějakou službu. V soudním procesu byla ses. Pavlína obžalovaná pro podvrácení republiky a překážení státu v dozoru nad církvemi, a odsouzena 5 let vězení, ses. Vladislava pro podvrácení republiky odsouzena na 4,5 roku, ses. Veronika a Dominika pro poskytování pomoci obžalovanému od-

souzeny na 2,5 roku, ostatní sestry pro napomáhání v nepřátelské činnosti odsouzeny na několik měsíců vazby, z níž dostaly amnestii při úmrtí presidenta A. Zápotockého v listopadu 1957.

Sestry Veronika a Dominika amnestii nedostaly a trest si musely odpykat celý, ses. Pavlína a Vladislava dostaly amnestii v r. 1960.

Ostatní sestry, i když bylo dokázáno, že o celé záležitosti nevěděly, dostaly od KNV výpověď tříměsíční a k 31. srpnu 1957 musely Liptál opustit.

Konec činnosti sester v Liptále

Po padesáti letech svého působení (bez 12 dnů) opustily sestry ústav v Liptále, kde za těch 50 let bylo vykonáno tolik dobra a vytrpáno tolik utrpení a příkoří.

Lidé v Liptále se loučili se sestrami s pláčem, ale církv. taj. pobízel k rychlému odjezdu, aby prý lidé neprohlásily sestry za mučednice.

V Hodoníně byly sestry velmi pěkně přijaty a našly ústav připravený, ale sestry, které byly určeny do Buchlovic, mnoho vytrpěly, než jejich ústav byl uveden do provozu, protože se teprve upravoval, aby mohl sloužit jako domov pro důchodce.

Do mysli se vkrádá nezbytná otázka: Proč?

Na ni odpoví jistě až vševědoucí Soudce všeho dobrého a zlého, jenž jediný zná všechny nitky posledního jednání velikého díla lásky.

Snad je možno ukončit slovy, jež jedna z odsouzených řekla své strážkyni: Náš soud se bude stejně ještě opakovat. Kdy? - Na věčnosti a tento soud bude jedině spravedlivý.

A končíme slovy sv. Otce Pavla VI.: Musíme vždy žít silou křesťanské naděje, jež se upíná jedině k BOHU.

Za vše dobré, co bylo v Liptále vykonáno i za vše, co tam bylo vytrpěno: BOHU DÍKY!

Poslední nenapsané stránky této kroniky budou čtena až na věčnosti!

Vybráno z Kroniky liptálského kláštera, kterou obec obdržela od kongregace sester Dominikánek v Bojkovicích. Připravil Miroslav Vaculík.

Výsledky voleb za obec Liptál do obecního zastupitelstva 18.-19.11.1994

(Jméno a počet získaných hlasů)

Sdružení nezávislých kandidátů I		Liberální strana národně sociální	
1. Miroslav Vaculík	618	1. Alois Kovařčík	357
2. Věra Halová	557	2. Josef Tomana	178
3. Ladislav Michálek ing.	358	3. Jaroslav Gerža	170
4. Miloslav Žůrek	424	4. Pavel Hruška	406
5. Eva Krausová	472	5. Jaroslav Mika	116
6. Jiří Oborský	321	6. Pavel Hnátek	147
7. Petr Vaculík	351	7. Miroslav Bařina	260
8. Zdeněk Vaculík	298	8. Petr Řezník	91
9. Jaromír Smilek	290	9. Adolf Komorek	97
10. Josef Lukáš	204	10. Lubomír Vaculík	212
11. Jan Chmelař	198	11. Jan Tomana	61
12. Cyril Válek	249	12. Lubomír Dědek	96
		13. Josef Daňa	345
Hnutí zemědělců		14. Pavel Chmelař	112
		15. Karel Čala	235
1. Zdeněk Mrlina	338		

Sdružení nezávislých kandidátů II

1. Jaroslav Voda	618
2. Anežka Evjáková	486

Česká strana sociálně demokratická

1. Roman Dostál MUDr.	430
2. Hana Klesková	225

V obci Liptál bylo zapsáno: ... 1.028 voličů.

K volbám se dostavilo: 784 voličů, což činí 76,3 %.

Složení obecního zastupitelstva pro volební období 1994 - 1998

1. Miroslav Vaculík	9. Jaroslav Voda
2. Věra Halová	10. Anežka Evjáková
3. Ladislav Michálek ing.	11. Alois Kovařčík
4. Miloslav Žůrek	12. Pavel Hruška
5. Eva Krausová	13. Miroslav Bařina
6. Jiří Oborský	14. Josef Daňa
7. Petr Vaculík	15. Roman Dostál MUDr.
8. Zdeněk Mrlina	

Na ustavujícím zasedání Obecního zastupitelstva v Liptále dne 2. prosince 1994 byli zvoleni:

(tajnou volbou)

Starostou obce:	Miroslav Vaculík	15 hlasů
Zástupce starosty:	Anežka Evjáková	15 hlasů

Do obecní rady kandidovali a tajnou volbou získali následující počet hlasů:	Ladislav Michálek ing.	11 hlasů
	Zdeněk Mrlina	13 hlasů
	Petr Vaculík	5 hlasů
	Alois Kovařčík	12 hlasů
	Pavel Hruška	4 hlasy

Do obecní rady byli zvoleni:

Zdeněk Mrlina
Alois Kovařčík
Ladislav Michálek ing.

Složení obecní rady v Liptále pro období 1994 - 1998:

1. Miroslav Vaculík
2. Anežka Evjáková
3. Zdeněk Mrlina
4. Alois Kovařčík
5. Ladislav Michálek ing.

Zastoupení v Okresním shromáždění má obec Liptál jedním členem společně s obcí Ratiboř. V tajném hlasování byl za obec Liptál zvolen všemi 15 hlasy pan Miroslav Vaculík, a byl pověřen jednat s obcí Ratiboř o sjednocení a navržení společného kandidáta.

Připravila Jana Vráblíková

Vydal: Obecní úřad Liptál

20. prosince 1994